

הקולנוע ככלי חינוכי

אחת הפעילויות התרבותיות הפופולאריות ביותר היא צפייה בסרטי קולנוע. היא מרתקת, אינה מרוחקת, מעוררת הנאה והשפעתה רבה.

מעבר לטקסט ולמשחק זהו גם חוויה אסתטית של צילום, תנועה, צלילים וצבעים. היא פופולארית בין כל קשת הגילאים ושכבות חברתיות. חוויה המעניקה עוצמה לרגשות ומזמינה תחושת הזדהות והבנה של מצבים. היא יכולה להיות ריאלית או דמיונית, כך או כך תמיד תהיה זו חוויה שנעים לחלוק.

אנחנו בוחרים באיזה סרט לצפות בגלל התוכן הקרוב לליבנו, הכוכבים, המלצות חברים או הפרסום שהוא זוכה לו. כך או כך, צפייה בסרט קולנוע היא בראש ובראשונה חוויה של כיף.

גם בפנימייה, אחת הפעילויות החביבות ביותר על חניכים ומדריכים כאחד, הוא צפייה בסרטי קולנוע. במקרים רבים פעילות זו מתרחשת כאנלוגיה לזריקת כדור למגרש: די שנזרוק כדור למגרש ושעה וחצי של הנאה ושקט כבר מובטחות.

אך מצפייה בסרט אפשר להפיק הרבה יותר. יש לה את כל הפוטנציאל להיות חוויה משותפת בה למדריך יש תפקיד חשוב כמתווך תרבותי וערכי בכל הנוגע למסרים שהסרט מעביר ולניואנסים האמנותיים שמלווים אותו. **זהו כלי חינוכי, טיפולי רב עצמה שממחיש מצבים חברתיים ומצייר תמונה אנושית רבת גוונים.**

למרכזייה החינוכית בפנימייה תפקיד חשוב בבניית ספריית סרטים הכוללת רפרטואר מגוון של סרטי קולנוע המותאמים לגילאי הילדים ותרבות הפנימייה. היצע רחב דיו שיאפשר למדריך להתאים את הסרט למסרים אותם הוא רוצה להעביר ולאווירה אותה הוא רוצה ליצור בקבוצתו.

מתבקש כמובן שהמסרים העולים יהיו ראויים ויבואו לידי ביטוי בסרט בדרך שכולנו, כמחנכים, נרגיש אתה בנוח. לא פחות חשוב שהסרטים יהיו טובים מבחינת העשייה הקולנועית: התסריט, המשחק, הבימוי, הצילום, המוסיקה ועוד. תפקידה של צפייה מונחית היא גם לפקוח את עיני החניכים ליצירה הקולנועית שאנשי מקצוע כה רבים ומגוונים שוקדים על יצירתה.

צפייה מודרכת בסרטי קולנוע

מטרות:

- לתת בידי המדריך כלים לתווך ולסייע לחניכים להעמיק את חוויית הצפייה תוך היכרות עם השפה הקולנועית על גווניה.
- להשתמש בסרט ככלי להעברת מסרים ערכיים, תרבותיים תוך יצירת הזדהות.

כלים לצפייה מודרכת:

לקראת הצפייה

- חשוב לצפות בסרט מבעוד מועד. להיות מוכן עם דגשים למבט ולשיחה.
- ליצור אווירה נינוחה: ישיבה נוחה, כיבוד ורוח טובה.
- לומר כמה מילים על הסרט שעומדים לצפות בו: שם הסרט, שחקנים ראשיים, הבמאי, כמה מילות רקע על הסרט: התקופה, המקום וכו'.
- ניתן לתת לחניכים דגשים לקראת הצפייה כגון: "שימו לב לדמויות המרכזיות. מה מאפיין אותן?" "שימו לב לצילומים המיוחדים, תחשבו במה הם תורמים לסרט" הקשיבו למוסיקה, כיצד היא קשורה לתוכן?"

במהלך הצפייה

- המדריך פעיל, מסב את תשומת לב החניכים לניואנסים שונים בסרט.
- יש לוודא שהחניכים מצליחים לעקוב אחר האירועים, בעיקר אם הטקסטים ארוכים ויש מי שמתקשה בקריאת התרגום.
- ניתן לעצור את הסרט בנקודות עליהן הוחלט מראש, לחדד דיאלוגים או התרחשויות. אם מתברר שהחניכים לא קלטו אספקט חשוב, אפשר לעצור ולחזור מעט אחורה.
- עצירה של הסרט יכולה לחדד את הקשב באמצעות שאלות מאתגרות כמו: "עם איזו דילמה הגיבור מתמודד?" "איזה פתרון לדעתכם הוא ימצא?" "מה יקרה לקשר בין הגיבורים בעקבות ההתרחשויות?" יש להיות רגישים ולראות שהעצירות תורמות ולא פוגמות באופן בו החניכים מרותקים לסרט.

שיחה בעקבות הסרט

תפקידה של השיחה להציף את המסרים שבעטיים נבחר הסרט, לחלוק את החוויה ולהעמיק אותה. חשוב להכין מראש נקודות לדיון אך יש לקחת בחשבון שהתרשמות החניכים עשויה להיות שונה מזו של המדריך או שהם ידגישו אלמנטים אחרים. הקשבה משוללת התנגדות תהווה הזדמנות להבין טוב יותר את עולמם של החניכים, מה מעסיק אותם, מה מטריד ומה מהווה ערך בעיניהם.

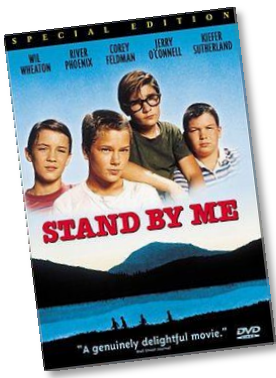
הדיון צריך להיות קשוב ומכבד ומטרתו לעזור לחניכים להבין את הסרט ולחדד מקומות אפשריים להזדהות. ניתן להשתמש בשאלות כגון:

- איזה דמות הכי אהבתם בסרט?
- אם הייתם אחת מהדמויות, איזה מהן הייתם?
- מה תסכל אתכם בסרט ומדוע?
- מה הכי ריגש אתכם?
- אם הייתם יכולים לכתוב לסרט סיום אחר, איזה הייתם בוחרים?

ואחרון חביב

תיהנו מהצפייה המשותפת, זו הזדמנות גם לכם, אנשי הצוות, לראות סרט שאהבתם פעם נוספת, ואולי מבעד עיניהם של החניכים, תגלו זוויות מעניינות מנקודת מבט אחרת.

אני והחבר'ה

ארה"ב 1986 במאי: רוב ריינר. אורך: 87 דק'

תקציר:

ארבעה נערים בני שתיים-עשרה, מעיירה קטנה בארה"ב, יוצאים למסע, בעקבות שמועה על גופת נער שנעלמה, לאחר פגיעת רכבת. ארבעת הנערים שונים זה מזה ולכל אחד סיפור חיים מורכב וטראומטי אך קיימת ביניהם קבלה ואחוה שמאפשרת להם לקיים את מסע ההרפתקאות הזה כמסע התבגרות מכוון. העלילה מסופרת ע"י אחד מהם כשלושים שנה אחרי שאירע.

הדמויות:

גורדי - המספר. אחיו נהרג בתאונת דרכים, הוריו שקועים באבל. נער רגיש, חש שקוף ולא אהוב.

כריס - המנהיג. הגיוני ושקול, אביו פושע שיושב בכלא ודמות העבריין בעיירה דבקה גם בו.

טדי - אימפולסיבי, הולך על הקצה. אביו השרוי בהלם קרב מאושפז בבית חולים לחולי נפש.

וורן - ה"חנון" שבחבורה. מגושם ופחדן, אינו מהסס להביע את חולשותיו.

אנחנו לא פוגשים כמעט את המשפחות של הדמויות אבל ברור מהסרט כי אף אחד מהם לא הגיע מבית תומך. המשפחות קשות היום הן מקור לכאב, בושה, לחצים ובעיות.

עולמן של הדמויות נע בין קצוות:

בין ילדות לבגרות - מצד אחד הם ילדים שנהנים ממעשי קונדס והגיבורים שלהם הן דמויות מסרטים מצוירים. מצד שני הם מתנהגים בעצמאות שאינה צפויה מבני גילם, מעשנים, מקללים אך גם מתמודדים עם מכשולים, תוך גילוי אומץ לב ולקיחת אחריות זה על גורלו של זה.

בין חריגות לקבלה - כל אחת מהדמויות חריגה בדרכה, כל אחד מהם מחוץ לקבוצה נמצא בשולי החברה בעיירה אך בתוך הקבוצה קיימת קבלה מלאה ולכל אחד מהם מקום שווה, על כוחותיו וחולשותיו.

הסרט נפתח בהווה, פתיחה קצרה של ה"מספר" ועובר ב"פלאש בק" לסיפור שהתרחש בעבר. הוא חוזר ומסתיים בהווה בו מסופר מה עלה בגורלה של כל אחת מהדמויות.

נושאים מרכזיים שעולים בסרט:

חריגות, שונות, שייכות, חברות, אחריות הדדית, כוחה של קבוצה, פתיחות, לחץ חברתי...

שאלות אפשריות לדיון:

- **חלוקת התפקידים** בין חברי הקבוצה – הגדרת תפקידים בסרט.
- האם ניתן למצוא חלוקה כזו גם אצלנו בקבוצה?
- מה הופך "פחדן" לפחדן?
- מהו "עוף מוזר"? (האם לא כל אחד מאתנו הוא "עוף מוזר" בדרכו?)
- מה **היתרונות של לכידות חברתית**?
- כיצד באה לידי ביטוי יתרונה הגדול של הלכידות החברתית בסרט: היכולת לגלות חולשה ולזכות בתמיכה קבלה והכלה.
- לכל אחד מהם היו **כוחות** אך גם **חולשות**, בואו נגדיר ונתכונן אח"כ כיצד הם הגיבו אחד לחולשות של השני?
- איזה מילים יכולות להגדיר את **טיב הקשר** ביניהם?
- מה סיפקה הקבוצה לכל אחד מחבריה?
- היו **מקומות של משבר** בסרט. איזה מהם זיהיתם? כיצד הנערים התמודדו?
- האם זיהיתם **לחץ חברתי** בסרט? הגדרת המושג – מתי לחץ חברתי הוא חיובי או שלילי?
- מה תפקידה בסרט של קבוצת הנערים הבוגרים יותר? מה מאפיין אותה?
- **איזה ערכים באו לידי ביטוי** בכל אחת מהקבוצות?
- לאיזה משתי הקבוצות הייתם רוצים להשתייך?
- האם אפשר למצוא קשר בין התפקידים שלוקחת כל אחת מהדמויות לתפקידים בקבוצה בפנימייה?
- הסרט מציג סוג של מסע התבגרות. מה היה בו שהגדיר אותו ככזה?
- האם אהבתם את הסוף? האם הייתם כותבים תסריט עם סוף אחר?
- שמתם לב למוסיקה? לשירים? מה היה התפקיד שלהם בסרט?
- איזה צילומים אהבתם במיוחד?
- מה הסצנה הכי חזקה בסרט – עם מה תישארו? שיתוף של כל אחד מהחניכים ולמה?

איך להציג את הסרט?

- המודל שאנחנו מביאים הוא מודולארי. המדריך שחש את החניכים יכול להחליט לעצור את הסרט אחרי שליש ממנו או במחצית. לעורר שאלות ולהמשיך. כמובן שניתן להשתמש רק בחלק מהשאלות ולמקד את הדיון בנושא אחד מרכזי.
- לגעת בקבוצה – ההשלכה בין הסרט למציאות.** תפקיד המדריך יהיה לחבר בעדינות את הקשרים ולהציב את המראה מולם ע"י הסרט.
- ליצור מבט ביקורתי מרוחק – הזרה** – זה לא הסיפור האישי שלי. מאפשר לי להזדהות מבלי להרגיש מאוים.
- היתרון של לכידות חברתית** – האפשרות לגלות חולשה בחברה ולקבל תמיכה קבלה והכלה.
- הפסקות צפייה** – נותנים למדריך מרחב החלטה ושיפוט. קטיעה יכולה לפגום. צפייה רצופה מחדדת מסר ואפקטיביות.
- יתכן שהפיזיקים ייקחו לכיוון לא צפוי אבל מטריד וחשוב יותר לחניכים – או אז על המדריך לקבל החלטה לאן הוא הולך?

מסע קולנועי

מילון מושגים - השפה הקולנועית

רפי שרגאי

פריים - frame

מסגרת התמונה כפי שנראית ע"י הצלם בעינית המצלמה, כמוניטור הבמאי ועל מסך הצופה בסרט.

שוט - shot

קטע צילומי רצוף ללא חיתוכים או עריכה. (מהרגע בו מתחילה המצלמה לצלם ועד לרגע שבו היא חדלה).

טייק - take

ביצוע (חוזר) של שוט במטרה לשפרו. מכלל הטייקים המצולמים נלקח הטייק הנבחר אשר הופך לשוט בסרט.

one shot

צילום סיטואציה בשוט אחד בלבד

תסריט - script

השלד של הסרט, מסמך היסוד של הסרט המצולם, מכיל פעולות, תאורים, דמויות ודיאלוגים.

סצינה - scene

התרחשות רציפה במקום וזמן אחד

שוטינג סקריפט - shooting script

מיקום מדוייק של אתר הצילום (חדר 206, בשירותים)

לוגינג - logging

שלב העברת חומר הגלם לכתב בתהליך קדם עריכה.

פרי פרודקשן: שלב קדם ההפקה

- אישור תסריט
- ליהוק
- חזרות שחקנים
- בחירת צוות הפקה
- סיור לוקיישנס
- תיאומים
- כתיבת שוטינג
- כתיבת סטורי בורד
- ברייק דאון

פוסט פרודקשן: שלב אחר ההפקה

- השלמות
- עריכה
- יחצ"ן+הקרנה+הפצה

בעלי תפקידים

במאי

אחראי על המוצר הסופי (סרט)
מביים מצלמה ושחקנים. הסמכות האומנותית העליונה על הסט.

תסריטאי

כותב התסריט. מסיים תפקידו בד"כ עם קבלת שכתוב. לא נמצא בד"כ על הסט.

מפיק

מממן הסרט, ה"אבא" של הסרט. מלווה את הסרט משלב קבלת התסריט ועד להפצת הסרט המוגמר.
בד"כ לא נוכח על הסט.

מפיק בפועל

נציגו של המפיק על הסט. הסמכות העליונה בענייני מנהלה על הסט.

צלם

אחראי לתרגום חזונו של הבמאי לתמונה. עובד בצמוד לבמאי.
מצלם את הסרט ואחראי על עיצוב התאורה בסרט.

עוזר צלם

פוקוס פולר, סוחב ציוד, מכין את המצלמה לקראת צילום, איש ימינו של הצלם.

תאורן

אחראי על הצבת פנסי התאורה. עובד בצמוד לצלם.

בום מן

אחראי להביא את הסאונד המשובח ביותר מהסט למקליט. אוזח במיקרופון (בום) ומלווה את השחקנים
לכל מקום על הסט.

סאונד מן

אחראי להקלטה איכותית של הסאונד על הסט. משתמש במיקסר לשיפור הסאונד שמביא הבום מן.

נערת תסריט

אחראית לרישום והערכת טייקים. מוודאת שהטקסט יאמר במדויק. שומרת על המשכיות.

ארט דירקטור - מעצב אומנותי

אחראי לכל ה"לוק" של הסרט. עובד בצמוד לבמאי ולפרופס

אביזרן (פרופס)

אחראי לאביזרים על הסט

עוזר הפקה

צמוד למפיק בפועל (נהג, שליח)

מלהקת

אחראית להבאת מועמדים סופיים לתפקידים בסרט ע"פ בקשת הבמאי ודרישות התסריט

עורך

עובד מול במאי בשלב הסופי של הפקת הסרט. באחריותו מופקדת עריכת השוטים (תמונה וסאונד),
לכדי סרט שלם. לא נמצא על הסט.